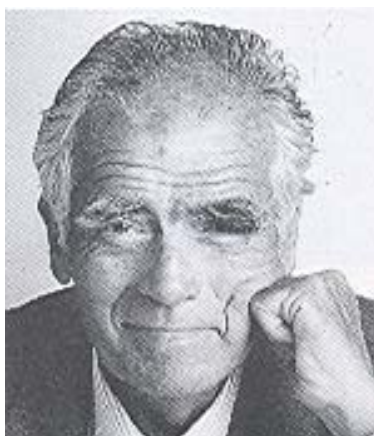

Fernández Jurado, Ramón.

(Almeria, 6 de gener 1914 – Barcelona, 26 de juny 1984)

Ramón Fernández Jurado, un militant obrer.

Per Jordi García-Soler

La nostra historiografia més recent continua tenint un dèficit considerable quant a l'estudi del moviment obrer de Catalunya, a causa de l'escàs nombre de biografies i memòries dels militants obrers catalans. Superada ja l'obligada sequera absoluta imposada pel llarg parèntesi del franquisme, ara sortosament disposem d'alguns treballs sobre alguns dels més importants líders del nostre moviment obrer, però a penes ens queda algun testimoni sobre els militants obrers més anònims, uns lluitadors quasi sempre molt poc i sobretot molt mal coneguts.

Aquest és, sens dubte, el cas de Ramón Fernández Jurado, nascut a Almeria el sis de gener de l'any 1914 i mort setanta anys després a Barcelona, l'any 1984, després de més de mig segle de combat polític i sindical constant. Tot i l'edició de les seves *"Memòries d'un militant obrer (1930-1942)"*, publicades l'any 1987 amb pròlegs de Víctor Alba i Manel Alberich, Ramón Fernández Jurado continua essent un personatge molt poc conegut i estudiat, malgrat el treball *Ramón Fernández Jurado o la epopeya de la immigración*, publicat també l'any 1987 per Jacint Reventós, o la part del llibre *L'aventura del militant*, editat l'any 1994 per Ignacio Iglesias i Víctor Alba, que li està dedicada.

Malgrat el seu naixement a Almeria, Ramón Fernández Jurado va viure la major part de la seva vida a Catalunya, menys els quinze anys d'exili que va haver de viure, primer a França i posteriorment i sobretot a Xile, de 1949 a 1964. Va arribar d'Andalusia a Barcelona amb els seus pares, quan ell només

tenia 4 anys, i va integrar-se en la societat catalana molt aviat. Ebenista de professió ja des de molt jove, va militar sindicalment ja a finals de la dictadura del general Primo de Rivera, a partir de l'any 1930. Ho va fer inicialment a la CNT, quan només tenia 15 anys d'edat, però molt aviat es va afiliar ja a la UGT, sindicat en el qual va militar des de llavors i fins a la seva mort, més de cinquanta anys després. Molt aviat ja no en va tenir prou amb aquella militància sindical i, coincidint amb la proclamació de la II República, s'afilià al Bloc Obrer i Camperol (BOC), formant part de la Joventut Comunista Ibèrica i també, fonamentalment d'acció com era, s'integrà en els grups d'acció d'aquella formació d'esquerres, des de la qual es va integrar en el Partit Obrer d'Unificació Marxista (POUM), en el qual va militar fins a la seva integració definitiva en el Partit Socialista de Catalunya-Congrés, una de les forces que donà origen a l'actual PSC, del qual fou militant fins a la seva mort.

Ramón Fernández Jurado va ser un militant obrer molt típic dels seus temps. El seu antic company polític Víctor Alba el va definir com *“un militant típic de la seva època, com ho fou el creure en la força de les idees, en el poder de l'exemple personal, en no considerar com a sacrifici allò que donava –en temps, diner, llibertat– a la seva causa. I en no voler passar factura”*. En puc donar testimoni personal, ja que vaig conèixer Fernández Jurado ja a les acaballes del franquisme i en els inicis de la transició de la dictadura a la democràcia, i el seu capteniment personal va ser en tot moment el d'un militant obrer auster i modest, senzill i planer en el seu tracte personal i a la vegada extremadament rigorós tant en la defensa de les seves idees com en l'exigència ètica permanent, tant la pròpia com l'aliena.

Com tants altres militants obrers anònims del nostre país de començaments del segle XX, Ramón Fernández Jurado va ser un home de formació exclusivament autodidacta. Ho va ser òbviament per necessitat, en uns temps en què gairebé cap obrer no podia accedir a l'ensenyament secundari i s'havia de formar, per tant, en algun dels nombrosos ateneus i centres obrers existents llavors en el nostre país, aquelles autèntiques “universitats del poble” que

maldaven per estendre la cultura entre la classe obrera, a desgrat de la persecució implacable a què estaven sotmesos gairebé sempre, amb tancaments freqüents i reiterats de les seves seues. L'afany cultural de Ramón Fernández Jurado es va fer palès al llarg de tota la seva vida, fins al punt que, l'any 1977 i ja definitivament jubilat com ebenista, va rebre el títol de professor de llengua catalana, a la Universitat Autònoma de Barcelona. Aquell mateix afany cultural li havia fet interessar-se tant en l'esperanto com en el naturisme, com tants altres militants obrers de la seva època, així com tenir una intensa activitat de difusió i divulgació, a través de tota mena d'escrits i col·laboracions amb diversos mitjans de comunicació catalans i estrangers, d'aquells i altres moviments renovadors, entre els quals cal destacar sobretot el cooperativisme.

Políticament enquadrat en l'Aliança Obrera, de la qual el BOC era l'eix principal, Ramón Fernández Jurado ja llavors va destacar com un important home d'acció en les seves primeres lluites sindicals i polítiques, en els inicis de la nostra II República. Va tenir una participació personal destacada en els fets del 6 d'octubre de 1934 i en la subsegüent acció clandestina. L'any 1935, quan feia el seu servei militar, va entrar en la Unió Militar Republicana Antifeixista (UMRA), motiu pel qual va ser detingut i va patir presó per primera vegada. Ja com a militant del POUM va participar en els combats que van tenir lloc a carrers i places de Barcelona el 19 de juliol de 1936, com a resultat dels quals va fracassar a Catalunya el cop d'Estat feixista que va donar lloc a la més incivil de totes les guerres civils que hem tingut en el nostre país. Immediatament després va marxar al front d'Aragó amb les primeres milícies organitzades pel seu partit, en les quals va arribar a ser cap de centúria de la columna Joaquim Maurín, assolint així el càrrec de comandant de l'Exèrcit de la República.

Va caure ferit al front de Llevant el maig de 1938 –amb una ferida a la cama que el va fer caminar ja tota la vida amb una lleugera coixesa–, i llavors Ramón Fernández Jurado va ser fet presoner per les tropes franquistes i –després d'un llarg i penós recorregut que el va dur des de prop de Terol i tot passant per Saragossa, Bilbao i novament a Saragossa fins arribar finalment a Barcelona–

va ser jutjat i condemnat a trenta anys de presó. Ja a la presó Model barcelonina, on va restar tancat durant més de tres anys en la més immediata postguerra, va ser un dels impulsors de les primeres activitats antifranquistes i de resistència fetes en aquell sinistre centre penitenciari, en concret col·laborant en la difusió del document que, mitjançant rudimentàries fotocòpies, va denunciar l'afusellament del president Lluís Companys a través de la seva distribució en fulls volants que van circular clandestinament arreu de Catalunya.

Immediatament després de la seva sortida de la presó, l'any 1942, Ramón Fernández Jurado va reprendre la seva militància política en el POUM, evidentment aleshores clandestina i en unes condicions molt difícils a causa de la terrible repressió desfermada arreu del país per la policia política de la dictadura. Tot i amb això, també des de la clandestinitat i com a membre del comitè executiu del seu partit, va dur a terme una intensa acció política, tant a través del maneig d'una impremta clandestina com donant suport logístic a la guerrilla urbana o facilitant el pas clandestí de fronteres.

La implacable persecució policial va obligar Ramón Fernández Jurado a exiliar-se l'any 1948, passant primer a França i poc després, el 1949, a Xile, país en el qual va viure durant els quinze anys següents, fins al seu retorn a Barcelona, ja l'any 1964. Durant el seu exili xilè, sense perdre mai el contacte amb els seus companys pumistes i ugetistes tant de l'interior com de l'exterior, es va vincular també amb algunes organitzacions polítiques i sindicals d'aquell país, on va dur a terme una molt intensa tasca com a publicista i col·laborador de diversos mitjans de comunicació, tant a la premsa escrita com sobretot a la ràdio.

Al seu retorn a Catalunya, vint-i-cinc anys després del final de la guerra civil i quasi coincidint amb la celebració franquista dels "25 años de paz", Ramón Fernández Jurado ben aviat va reprendre la seva activitat antifranquista. Ho va fer sobretot des del barri de Bellvitge, a L'Hospitalet de Llobregat, on es va

instal·lar, però no va trigar a recuperar les seves antigues arrels barcelonines a l'ex-vil·la de Gràcia, on havia viscut abans. Va esdevenir un dels principals animadors i activistes de la Cooperativa de Teixidors a Mà d'aquell barri, sobretot amb les seves col·laboracions a *La Llançadora*. També es va vincular a altres associacions cíviques i culturals, com l'Associació de Veïns de Bellvitge, el Grup Esperantista Paco kaj Amo, els Amics del Sol i d'altres. A més, va continuar tenint contacte amb els seus amics i companys xilens, amb els quals va viure tant totes les esperances i il·lusions desvetllades en aquell país amb el triomf de la Unitat Popular encapçalada pel socialista Salvador Allende com l'immens drama col·lectiu que va representar el cop d'Estat feixista del general Pinochet i tota la seva repressió subsegüent.

Ja a les acaballes del franquisme, quan era ja un actiu membre de l'Assemblea de Catalunya com a plataforma unitària contra la dictadura, va participar junt amb alguns dels seus antics companys en alguns intents de reorganització del POUM. Mort ja el general Franco, Ramón Fernández Jurado, amb molts altres antics militants poumistes com ara Enric Adroher "Gironella" o Manuel Alberich, entre molts més, s'integrà ja en el recentment creat PSC-Congrés, del consell general del qual va ser elegit membre i des del qual va viure amb interès i passió tot el procés d'unitat socialista a Catalunya que va donar definitivament origen a l'actual PSC, en el qual es van integrar totes les grans corrents socialistes del nostre país en un únic partit, superant amb generositat i comprensió molts dels enfrontaments més durs que alguns d'ells havien tingut sobretot durant però també després de la guerra civil, i reconciliant-se també amb altres sectors culturals i socials.

Quan Ramón Fernández Jurado ja era greument malalt, es va presentar com a candidat socialista a les segones eleccions municipals democràtiques, l'any 1983, i com a tal va elegit regidor de l'Ajuntament de Castelldefels. També va ser elegit diputat socialista al Parlament de Catalunya, l'any 1984, però per poder prendre possessió d'aquell càrrec ja va haver d'anar-hi en cadira de rodes i en un estat físic molt deteriorat. Ho va haver de fer des de l'Hospital de

Bellvitge, on va morir molt poques setmanes després, el 26 de juny d'aquell any, víctima d'un càncer gàstric que el va consumir en molt poc temps.

El seu vell amic Manuel Alberich, un altre gran exemple de militant obrer que és testimoni encara d'una esplèndida generació de lluitadors polítics i sindicals, va definir el seu company Ramón Fernández Jurado com *“enemic acèrrim de l'opressió i de la injustícia per damunt de tota altra consideració”, “un idealista”, “un defensor de la causa dels humils, dels damnats de la terra, combatent per la llibertat dels homes i dels pobles amb el fusell a la mà quan fou necessari i combatent a tothora amb la seva ploma punyent i infatigable”*.

Els qui, com jo mateix, vam tenir el goig i el privilegi immens de poder compartir amb Ramón Fernández Jurado, almenys durant els seus últims anys de vida, les grans il·lusions desvetllades per la llibertat i la democràcia finalment recuperades en el nostre país, recordarem sempre la seva experimentada lucidesa de company veterà i a la vegada el seu inesgotable entusiasme juvenil, gairebé d'adolescent, així com la seva capacitat simultània per a fer alhora les anàlisis més acurades i rigoroses de qualsevol fet polític nacional o internacional –relacionant–los quasi sempre amb algunes de les seves moltes experiències personals–, i alhora d'esclatar en grans manifestacions d'alegria o d'indignació, únicament temperades pel seu propi capteniment personal, amb aquella actitud pulcre i educada que sempre el va caracteritzar. Les seves classes de llengua catalana a molts dels seus companys de militància política o sindical, un molt bon testimoni de la seva profunda catalanitat, són recordades encara amb gran enyorança i gratitud per molts dels seus antics deixebles, sobretot per les moltes anècdotes personals amb què les solia allargar.

El seu enterrament, aquella trista tarda de finals de juny de 1984 en què el vam acomiadar al cementiri de Castelldefels, va ser l'homenatge sincer i senzill retut a *“un combatiu home del poble”*, com Ramón Fernández Jurado va ser definit pel seu gran amic i company Manuel Alberich. Va ser el molt merescut homenatge a *“un militant obrer”*, com el mateix Ramón Fernández Jurado es va

voler definir a les seves memòries, un petit gran llibre que ha de ser tingut molt en compte en els treballs dedicats a historiar el moviment obrer a Catalunya durant el segle XX.

Jordi García-Soler